

HANDLEIDING

ZWART ALS ROET

door

**CRITICAL
MASS**

90
minuten

DISCRIMINATIE

ZWARTE PIET

VOOROORDELEN

RACISME

SLAVERNIJ

WIT PRIVILEGE

HAVO/VWO

VMBO

MBO

INTRODUCTIE

In deze les onderzoeken leerlingen de invloed van huidskleur en afkomst in de Nederlandse samenleving. Onder meer door het kijken van de documentaire *Zwart als Roet* van Sunny Bergman, over racisme en discriminatie in Nederland. De leerlingen realiseren zich dat mensen met een donkere huidskleur vaak niet dezelfde kansen krijgen als mensen met een lichte huidskleur. De les biedt ruimte om eigen ervaringen met discriminatie te delen en na te denken over hoe zij met discriminatie om kunnen gaan.

DOELEN

- Leerlingen ontdekken de rol die huidskleur en afkomst spelen in Nederland.
- Leerlingen delen hun eigen ervaringen met racisme en discriminatie.
- Leerlingen breiden hun handelingsperspectieven uit op het gebied van omgaan met racisme en discriminatie.

BENODIGDHEDEN

- Presentatie 'Zwart als Roet'
- Laptop of computer met internet
- Beamer/smartboard
- [Documentaire *Zwart als Roet*](#)
- Tip: combineer de documentaire met de interactieve les over Impliciete Associaties om de documentaire persoonlijk te maken.

ONDERDELEN

1. Inleiding (5 min)
2. Documentaire 'Zwart als Roet' kijken (65 min)
3. Nabespreking (10 min)
4. De invloed van huidskleur (15 min)
5. Afsluiting (5 min)

NB: Mocht je niet beschikken over een blokkuur, dan kun je deze les ook over twee enkele lessuren verspreiden. Stop de documentaire in dat geval 10 minuten voor het einde van het eerste lesuur en houd een korte nabespreking over wat de leerlingen tot nu toe gezien hebben. In de volgende les start je de documentaire weer waar je bent geëindigd en houd je een nabespreking over het tweede gedeelte.

STAP VOOR STAP

1. INLEIDING (5 MIN)

Vertel de leerlingen dat jullie een documentaire gaan kijken van ruim een uur, over discriminatie en racisme. Om de aandacht erbij te houden krijgen zij een lijst met vragen. Op bepaalde momenten (zie hieronder) zet je de documentaire stil en benoem je welke vraag zij moeten beantwoorden.

2. ZWART ALS ROET KIJKEN (65 MIN)

Start de documentaire en zet deze op de aangegeven tijden stil voor het beantwoorden van de vragen. Geef de leerlingen steeds 1 a 2 minuten de tijd voor het geven van een antwoord.

Pauzeer de documentaire bij:

01.58: Wat zijn jouw herinneringen aan Zwarte Piet?

10.36: Wat voel jij als je denkt aan Zwarte Piet? En wat voel je als iemand het tegendeel beweert?

17.26: Hoe komt het dat er in Londen zo anders op Zwarte Piet wordt gereageerd?

28.06: Hoe denk jij dat voorbijgangers zullen reageren op deze drie jongens?

33.45: Sunny ziet weinig mensen met een donkere huidskleur in de media en in de politiek. Klopt dat? Welke donkere politici en presentatoren ken jij?

36.28: Sunny heeft het over wit privilege, dit is het idee dat het voordelen heeft om een lichte huidskleur te hebben. En dat er dus nadelen zijn voor mensen met een donkerdere huidskleur. Ga in je eigen leven na of dat klopt. Heb jij voor- of nadeel van je huidskleur?

39.00: Fatihya en Zihni voelen zich Nederlander, maar worden door anderen niet altijd zo gezien. Zie jij Fatihya en Zihni als Nederlanders? Waarom wel/niet?

42.55: Ben jij helemaal vrij van vooroordelen? Is het mogelijk om huidskleur niet mee te laten tellen in je oordeel over anderen?

53.39: Wat zie jij als je Folly ziet? Kun je hem zien als mens, als mens alleen? Of zie je een stereotype?

3. NABESPREKING (10 MIN)

Zorg voor de juiste dia op het scherm. Daarop staan de volgende drie vragen:

1. Waar was je door verrast?
2. Wat heeft je aan het denken gezet?
3. Waar heb je je twijfels over?

Deze nabespreking is bedoeld voor de ontlading van de leerlingen. Stel bovenstaande vragen één voor één aan de klas. Help de leerlingen om echt antwoord te geven op de vraag door door te vragen en eventueel bij te sturen. Leerlingen mogen zeggen wat ze willen zeggen, maar waak er voor dat er geen discussie ontstaat en leerlingen op elkaar gaan reageren. De vragen zijn enkel bedoeld als eerste ontlading.

Nadat een aantal leerlingen iets hebben gezegd, vraag je de leerlingen in tweetallen verder te praten over de film. Aan de hand van dezelfde drie vragen.

4. DE INVLOED VAN HUIDSKLEUR (15 MIN)

Hang 5 A4'tjes met 'helemaal mee eens', 'een beetje mee eens', 'een beetje mee oneens' en 'helemaal mee oneens' op de vier muren van het klaslokaal. Leg het A4'tje met 'neutraal/ik weet het niet' in het midden van het lokaal.

Als je het lokaal hiervoor te vol vindt worden, dan kun je de oefening ook als volgt doen:

- op de grond door de hurken: helemaal mee oneens
- zitten op de stoel: een beetje mee oneens
- op de knieën op de stoel: een beetje mee eens
- staan op de stoel: helemaal mee eens
- zitten op de stoel en handen in de lucht: neutraal/ik weet het niet

Door het op de eerste manier te spelen – met A4'tjes in de hoeken – wordt de uitkomst sneller duidelijk en zegt het resultaat meer. Dus heb je de ruimte in het lokaal, kies hiervoor. Vertel de leerlingen dat jullie over de invloed van huidskleur gaan praten aan de hand van stellingen, en leg hen uit op welke manier ze hun mening in beeld mogen brengen. Op het scherm verschijnen één voor één de stellingen.

Behandel de volgende stellingen:

- Huidskleur of afkomst doet er niet toe, wie je bent en wat je doet bepaalt wat je bereikt in het leven.
- Als ik een andere huidskleur zou hebben, zou mijn leven er heel anders uit zien. - Ik weet wat ik er aan kan doen om discriminatie in Nederland te verminderen.
- Ik weet wat ik moet zeggen wanneer ik zie dat iemand mij of een ander discrimineert.

Wanneer de leerlingen op de hun plek zijn gaan staan, stel je de volgende vragen:

- 'Wat zien jullie?' (Laat een leerlingen het beeld beschrijven, zodat duidelijk is voor iedereen hoe de meningen verdeeld zijn in de klas)
- Vraag aan een aantal leerlingen: 'wat maakt dat je hier staat?' Vraag door naar de achtergrond van de mening en probeer erachter te komen welke ervaringen hier aan ten grondslag liggen.
- Vraag de leerlingen eventueel op elkaar te reageren, maar let er goed op dat ieders mening en ervaring wordt gerespecteerd. Het is geen wedstrijd om wie er gelijk heeft, het is een uitwisseling van meningen en ervaringen om tot onderling begrip te komen. Bijvoorbeeld: Als een leerling vertelt dat hij in de supermarkt vaak wordt aangezien voor dief, vraag hem dan hoe dat voelt. En vraag aan de klas of zij zich iets voor kunnen stellen bij dat gevoel. Stimuleer de leerlingen om in elkaars schoenen te gaan staan.
- Bij de laatste twee stellingen ga je vooral in op de ideeën die leerlingen hebben en help je hen om hun handelingsperspectieven uit te breiden. Op die manier kun je zorgen voor een positieve en hoopvolle afsluiting van de les.

5. AFSLUITING (5 MIN)

Laat de leerlingen teruggaan naar hun plek en geef ze kort de tijd om te reageren op de les. Ze hebben veel meegemaakt en nieuwe inzichten opgedaan. Wat nemen ze mee uit deze les? Wat heeft ze aan het denken/twijfelen gezet? Willen ze nog iets kwijt? Zeker wanneer er in de klas leerlingen van niet-Nederlandse afkomst zitten, kan de inhoud van deze les veel stof doen opwaaien. Geef hen de tijd om zich te uiten en biedt eventueel de mogelijkheid later nog eens over de materie door te praten, in de klas of individueel.

CONTACT

Diederik Wismans
Projectleider Onderwijs

diederik@criticalmass.nl
030 - 27 149 56

Stichting Critical Mass
Lange Jufferstraat 52
3512 EE Utrecht

**CRITICAL
MASS**